

Dimarts,

29 de setembre
del 2009

Opinió Política Món Economia Diàleg Societat Ciutats Esports Cultura i Espectacles Comunicaci

LA RESPOSTA DEL GOVERN ZAPATERO I L'OPOSICIÓ DAVANT DE LA CRISI

El desgavell econòmic (1)

CARLES BOIX / CATEDRÀTIC DE POLÍTICA I AFERS PÚBLICS, UNIVERSITAT DE PRINCETON

Ferida per una crisi de proporcions desmesurades, amb un govern colpit per l'atur, el dèficit públic i la manca d'una majoria clara al Congrés per passar els pressupostos generals, Espanya, aquella Espanya tan decidida, dinàmica i desacomplexada que vàrem haver de patir fins no fa gaire, viu ara mateix hores autènticament baixes, tenses i desassossegades. L'alegria explosiva de fa a penes dos anys ha deixat pas al marasme més gran i la ressaca d'aquella *fiesta* que havia fet portada als millors diaris financers estrangers promet ser llarga i amarga. Espanya és l'únic Estat europeu d'un cert pes en què els economistes preveuen que l'economia continuï contraient-se l'any 2010. I, tanmateix, el que sorprèn més d'Espanya és la incapacitat generalitzada, fins i tot en aquest moment tan crític, per entendre i diagnosticar les causes del xoc econòmic, sobredimensionat, que li ha caigut al damunt.



DANIEL BOADA

EL GOVERN DEL SR. ZAPATERO, ara que ja ha reconegut l'existència de la crisi, insisteix a qualificar-la com un esdeveniment de factura estrictament internacional, produïda per l'esclat d'una bombolla especulativa als Estats Units i, per tant, conseqüència directa d'una desregulació excessiva i de l'acumulació d'una onada liberal (o "neoliberal" com agrada de dir als seus crítics) que es remunta a les velles glòries de Reagan i Thatcher.

AMB AQUEST RELAT SOTA EL BRAÇ, la seva resposta ha seguit al peu de la lletra el que prediuen els manuals d'economia política. Primer, resistint: resistint el tsunami, amb l'esperança que, com passa sovint amb aquest fenomen marítim, amaini i acabi retrocedint, a temps per guanyar les eleccions; i resistint mitjançant l'oferta generosa de protecció social i subsidis d'atur. Segon, gastant: gastant per donar oxigen al pacient a cop d'obra pública, plans d'ocupació local i descomptes per compra d'automòbil; gastant, en una paraula, amb l'esperança que el motor tornarà a engegar-se i marxarà sol una altra vegada.

EFFECTIVAMENT, EL DETONANT DE LA CRISI -les fallides al sector bancari americà i l'ensulsiada bursàtil d'ara fa un any- va ser internacional. Ara bé, és impossible negar que Espanya ha decidit ballar el catacraç econòmic a un ritme i amb una passió ben propis i castissos. La taxa d'atur en l'àmbit estatal dobla la mitjana europea. En algunes comunitats autònomes frega ja el 25% de la població. I mentre Alemanya i França ja comencen a sortir-ne, l'economia espanyola continua caient per una mena de precipici de fi incerta.

SUPOSO QUE ÉS PER TOT AIXÒ que el gruix de l'oposició ha decidit penjar la llufa de totes les desgràcies del moment al Sr. Zapatero. El resultat d'aquesta falta absoluta d'imaginació és, però, un diagnòstic tan trist i pobre com el que defensa el govern actual. En el llibre *España puede salir de la crisis*, escrit amb aquella seguretat i color que li són habituals, el Sr. Aznar insisteix a carregar el mort econòmic exclusivament sobre les espatlles del govern socialista.

LES SEVES AFIRMACIONS SÓN, COM A MÍNIM, poc sòlides. Posats a brandar estadístiques, notem simplement que, sota el seu govern, la taxa mitjana de creixement va ser del 3,8% anual; una xifra gairebé idèntica a la mitjana de creixement econòmic dels anys sota el PSOE fins a l'estiu del 2008. I que l'atur, que era de l'11% quan el PP va deixar la Moncloa, encara va baixar tres punts més fins l'any 2007. De fet, les reformes legals de les quals els populars es vanen (i a les quals atribueixen tota mena d'efectes virtuoses sobre l'economia) van ser poques i tardanes. Potser el govern Aznar va fer molt soroll -un soroll que Barcelona (sempre tan romàntica i decimonònica) li va retornar amb un sonor concert de cassoles. Però, certament, no va fer servir gaire Viagra thatcheriana pel camí o, si en va utilitzar, no n'ha quedat cap rastre. La seva reforma laboral va ser timídissima. Malgrat la nova llei educativa, els escolars de tot l'Estat continuen oferint resultats mediocres en tests internacionals de matemàtiques i competència lingüística. La reforma universitària restaurà el vell sistema de tribunals de catedràtics *nacionals*, una solució que es troba als antípodes dels mecanismes competitiu i descentralitzats que utilitza qualsevol país amb una recerca i ensenyament terciari amb cara i ulls. I, per descomptat, res no va canviar en la tradicional relació simbiòtica que hi ha hagut entre administració central i grans empreses *estratègiques* (públiques o privatitzades) des que Primo de Rivera es va treure CAMPSA de la màniga i Franco va bastir l'INI. Ens queixem d'una esquerra espanyola poc liberal. El drama peninsular és que les conviccions pro mercat de la dreta hispànica, forjada a la Meseta agrària primer i als cossos de l'Estat i dels quasi-monopolis energètics, financers o de comunicació després, són (també) del gruix d'un paper de fumar.

QUAN PARLEN D'ECONOMIA i del desori actual, aquestes dues Espanyes apunten, per raons estrictament electorals, a la diana equivocada. Perquè el fet és que la crisi espanyola, prevista per alguns diaris i experts des de fora del país com a mínim un parell d'anys abans que arribés, no és una bèstia nova, de tracte incompreensible, ni una explosió, sobtada i traïdora, que el país no hagi viscut mai abans. Ben al contrari.

A CAVALL DE CADA CRISI INTERNACIONAL, i n'hi ha hagut tres de ben grosses en els darrers quaranta anys, l'economia espanyola (i, en bona mesura, la catalana) ha petat d'una manera traumàtica. Just després de la transició espanyola, i coincidint amb l'alça dels preus del petroli, l'atur es va multiplicar per cinc fins a fregar el 20 % de la població activa. Quinze anys després, la unificació alemanya va forçar el Bundesbank a tensar la seva política monetària i, novament, la taxa de desocupació va pujar fins al 24 %. Del moment actual ja n'he parlat abans.

VISTA EN PERSPECTIVA, MÉS ENLLÀ de les baralles ideològiques del moment, l'economia espanyola és una economia feble, una economia que perd pistonada de seguida, una economia que, quan Europa esternuda, se'n va directament al llit amb una febrada de cavall. I, naturalment, el problema és saber per què. Com defensaré en el proper article, les causes principals d'aquest cicle de sotragades lamentables i de recuperacions intenses són dues: un curtermisme col·lectiu que ha dut el país a explotar i sobreexplotar els seus dos grans recursos naturals (el sol i el sòl), fins al punt de rebentar tota altra mena de possibilitats productives; i unes institucions públiques que ofereixen unes garanties legals mediocres als inversors i als emprenedors d'una certa volada.